

Eiropas ligzdojošo putnu atlants

2013. – 2017. gads ir laiks, kad Latvijā ievācam datus Eiropas ligzdojošo putnu atlantam (ELPA). Visa Eiropas teritorija tiek sadalīta 50x50 km kvadrātos, un novērotāju mērķis ir katrā no kvadrātiem konstatēt visas tajā ligzdojošās putnu sugas. Apkopojot informāciju par visiem kvadrātiem, iegūst putnu izplatības kartes (1. attēls). Visas Eiropas putnu izplatība kartēta tikai vienu reizi – 20. gs. 80. gados (Latvijā – 1985.–1989. gadā), un šīs kartes apkopotas 1997. gadā izdotajā Eiropas ligzdojošo putnu atlantā (*The EBCC Atlas of European Breeding Birds*, red. V. Hagmeijers (*W. Hagemeijer*) un M. Blērs (*M. Blair*)).

Divi gadi jau pagājuši, bet vien šogad, pateicoties Latvijas vides aizsardzības fonda finansējumam, darbs pie atlanta rit pilnā sparā un turpināsies arī 2016. un 2017. gadā. Paldies tiem cītīgajiem, kuri datus vākuši abus iepriekšējos gadus, gan aizpildot anketas, gan ziņojot portālā Dabasdati.lv. Visi šie dati tiks izmantoti atlanta izveidē.

ELPA darbus veiksīm pamatā pēc tās pašas metodikas, pēc kuras strādājām pie otrā Latvijas ligzdojošo putnu atlanta 2000.–2004. gadā, un izmantosim arī to pašu 5x5 km kvadrātu tīklu, tādēļ arī šoreiz projektam ērti izmantojamas Latvijas satelītkartes un topogrāfiskās kartes mērogā 1:50000.

Jaunumi ir speciālas putnu uzskaites, nelielas pārmaiņas sugu sarakstā, par kurām sniedzamas papildziņas, un iespēja novērojumus ziņot elektroniski (portālā Dabasdati.lv). Gan tie, kas Latvijas atlanta metodiku piemirsuši, gan tie, kas šajā projektā nav piedalījušies, ELPA instrukciju var atrast internetā http://www.lob.lv/lv/eiropas_atlants/ vai pēc pieprasījuma saņemt pa pastu.

Piedalīties atlanta veidošanā var vismaz četros veidos – apsekojot

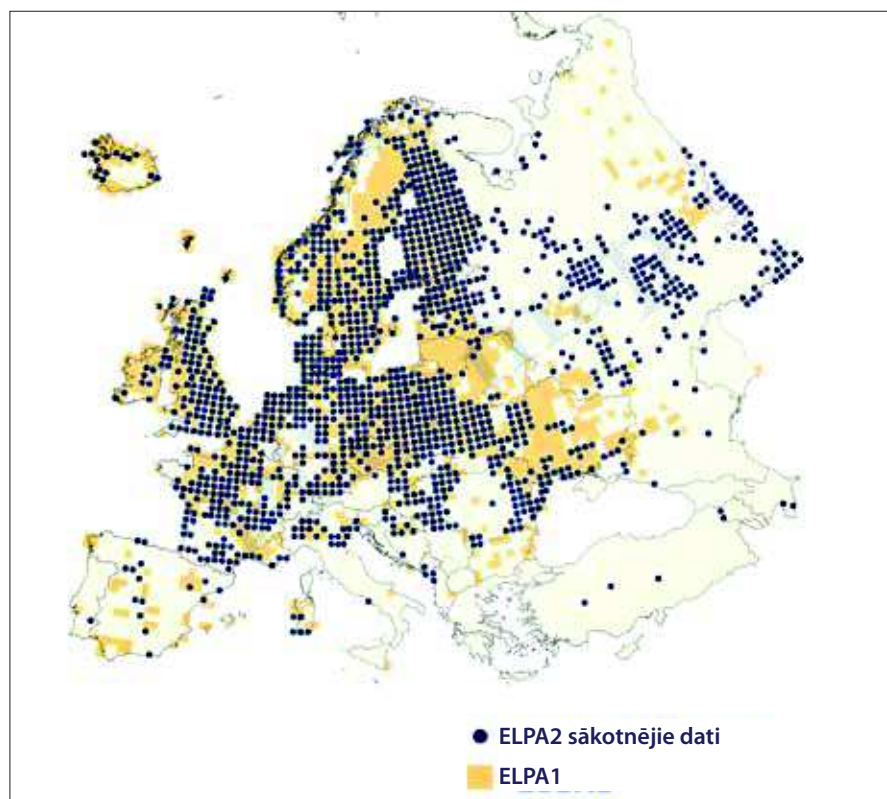
kādu 5x5 km kvadrātu, sniedzot gadījuma ziņas, veicot ELPA uzskaites speciāli izstrādātos maršrutos vai piedaloties kādā no putnu monitoringa programmām.

Apsekojot 5x5 km kvadrātu, visērtāk un vienkāršāk par to ziņot portālā Dabasdati.lv, kur esam izveidojuši īpašu atlanta sadaļu, kurā vienlaikus var ziņot par vairākām ligzdojošo putnu sugām – <http://dabasdati.lv/putnuatlants/> (2. attēls). Lai projektā varētu piedalīties arī tie, kas internetu nelieto, tiks pieņemti arī papīra formātā iesniegti novērojumi.

Gadījuma ziņu iesniegšana ir ļoti svarīga atlanta izveidē, jo lielākoties mēs putnus novērojam, neveicot speciālas uzskaites. Šādas gadījuma ziņas par ligzdojošiem putniem iespējams atzīmēt piezīmjblociņā vai, visērtāk, – uzreiz Dabasdati mobilaajā lietotnē.

Ir izstrādāti ELPA uzskaišu maršruti, jo ELPA paredz izziņāt ne tikai putnu sastopamību “mazajos” kvadrātos, bet arī putnu populācijas lielumu katrā no atlanta “lielajiem” (50x50 km) kvadrātiem. Šo populācijas lielumu varam aprēķināt, veicot ELPA uzskaites. Tādēļ izveidoti 65 087 1 km gari maršruti (130 174 posmi) – katrā kvadrātkilometrā pa vienam maršrutam, bet maršrutā ir divi posmi (posmu kartes pieejamas http://www.lob.lv/lv/eiropas_atlants/). Šādi 1 km gari maršruti izveidoti, lai populācijas lielumu varētu aprēķināt arī sīkākās teritoriālās vienībās.

Piedalīties atlanta veidošanā, veicot šīs uzskaites, ir īpaši vērtīgi mums pašiem, jo pašlaik sugu populāciju lielumu varam zināt vien 60–70 (no aptuveni 200) Latvijā ligzdojošām putnu sugām. Ar jūsu palīdzību mēs palielināsim šo sugu skaitu, ievācot pietiekami daudz ticamu datu, lai

1. attēls. Lielā ķīra *Larus ridibundus* izplatība Eiropā pēc Eiropas ligzdojošo putnu atlanta (ELPA) pirmo divu gadu (2013–2014) datiem.

šādu populāciju aprēķinu attiecīgām sugām vispār būtu iespējams veikt.

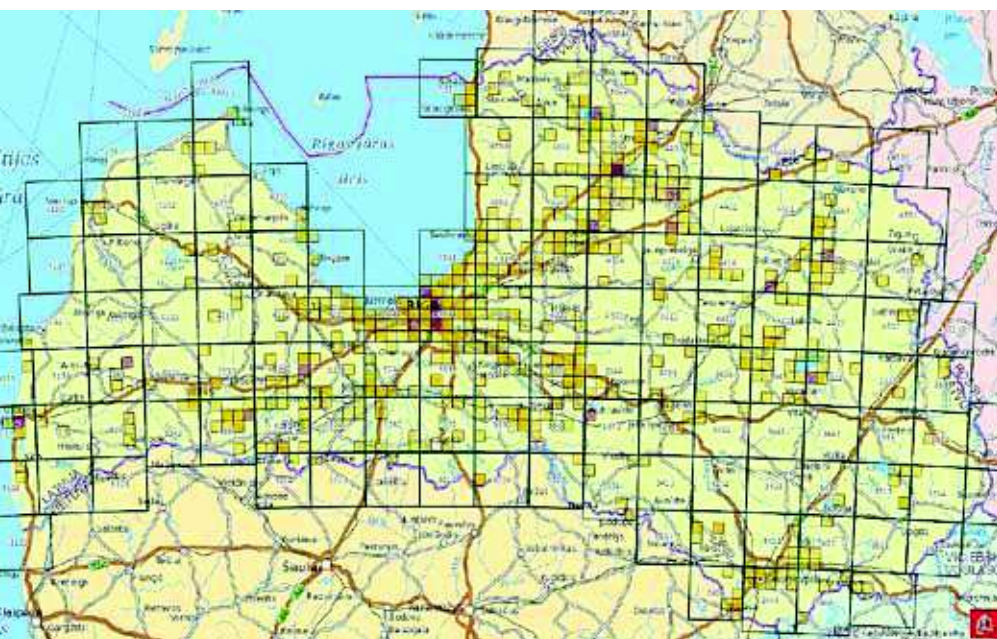
ELPA uzskaišu metodika atbilst ligzdojošo putnu uzskaišu metodikai. Skaitīšanu veic trīs joslās, ligzdojošos putnus interpretē pāros un uzskaites anketu aizpilda par katru posmu (piezīme: ELPA maršrutā ir tikai divi 500 m gari posmi). Uzskaiti var veikt jebkurā datumā ligzdošanas sezonas laikā. Uzskaitē jāveic pirmās piecās stundās pēc saullēkta vai pēdējās piecās stundās pirms saulrieta. Ir cerība, ka arī šos uzskaišu datus drīzumā varēs ievadīt por-

tāla Dabasdati.lv atlanta sadaļā, taču anketas aizpildīšana (un nodošana) šobrīd aizvien ir obligāta.

Visbeidzot, **dati no citiem putnu monitoringiem un uzskaitēm** (piemēram, dienas un nakts putnu monitorings, plēsīgo putnu fona monitorings, kā arī balto stārķu vai mežzirbju uzskaites) arī tiks integrēti atlantā, tādēļ iesaistīšanās šajos pasākumos ir ļoti vēlama, jo arī šādi jūs palīdzēsiet atlanta izveidē. Lūgums šo uzskaišu laikā vai dodoties uz tām, ievākt arī ELPA datus, ja tas netraucē pamatzuskaīšu vai monitoringa veikšanu.

2. attēls. Ligzdojošo putnu atlanta vajadzībām speciāli izveidotā ziņošanas platformā Dabasdati.lv/putnuatlants ir ļoti ērti ievadīt uzreiz visus kvadrātā veiktos ligzdojošo putnu novērojumus.

3. attēls. Portālā Dabasdati.lv/putnuatlants ir iespēja sekot līdz aktuālajai Latvijas kvadrātu apsekošanai. Pēc kvadrāta krāsas toņa var noteikt, par cik sugām ir ievadīti ziņojumi (5–25, 26–50, 51–75 un vairāk nekā 75 putnu sugām).

Aicinām iesaistīties ikvienu, jo pietiekami ir labi pazīt ikdienā redzamākos un dzirdamākos putnus. Pieredze rādījusi, ka datu var pietrūkt arī par šādām ikdienā sastopamajām sugām, piemēram, baltā cielava, lauku cīrulis, žagata u.tml.

ELPA dalībniekiem 5x5 km kvadrāta apsekošanai un ELPA uzskaišu veikšanai Latvijas vides aizsardzības fonds ir piešķīris finansējumu transporta izdevumiem. Izdevumi atgūstami tādā pašā kārtībā, kā citos LOB 2015. gada projektos. Lūgums iepriekš informēt, kurš kvadrāts vai maršruts tiks apsekots, kā arī sekot līdz kvadrātu apsekošanai <http://dabasdati.lv/putnuatlants/> (3. attēls), lai pēc iespējas lietderīgāk izmantotu resursus.

Priecāšos atbildēt, ja būs radušies kādi jautājumi. Visa jaunākā informācija vienmēr ir pieejama www.lob.lv. Ziņojiet un sekojiet līdz aktīvāko ELPA dalībnieku statistikai!

Latvijā datu ievākšanu Eiropas ligzdojošo putnu atlantam organizē Latvijas Ornitoloģijas biedrība, 2015. gadā finansiāli atbalsta Latvijas vides aizsardzības fonds, bet tehnisko risinājumu nodrošina Karšu izdevniecība Jāņa sēta.

ANDRIS DEKANTS,
Eiropas ligzdojošo putnu
atlanta koordinators,
atlants@lob.lv,
tālrs: 27565465

Summary

Atlas of European Breeding Birds /Andris Dekants/

As of 2013, for the next five years we are collecting data for the EBCC Atlas of European Breeding Birds. Thanks to the support from the Administration of the Latvian Environmental Protection Fund we are gathering data and working on this project at full speed. We have also launched a new, multifunctional reporting platform at Dabasdati.lv/putnuatlants and encourage others to report data of the breeding birds of Latvia. Data can be reported in at least four different ways – by inspecting a 5x5 km square, reporting occasional data, taking a bird census on a specially created 1 km route, or by participating in any of the breeding bird monitoring programs.